

Μουσείο
Σύγχρονης
Τέχνης
«Θεόδωρος
Παπαγιάννης»

9ο
Διαπολιτισμικό
Δημοτικό
Ιωαννίνων

Γνωρίζω το
Μουσείο
Σύγχρονης
Τέχνης
«Θεόδωρος
Παπαγιάννης»

Συμμετέχοντες

Σχολείο: 9ο Διαπολιτισμικό Δημοτικό Ιωαννίνων

Τάξεις: Ε΄ και ΣΤ΄

Αριθμός μαθητών: 30

Αριθμός παλιννοστούντων / αλλοδαπών μαθητών: 6

Χώρες προέλευσης των παλιννοστούντων / αλλοδαπών μαθητών: Κίνα-Αλβανία

Σύντομη περιγραφή του προφίλ της τάξης και της κατάστασης που διαμορφώνεται:

Στην ΣΤ΄ Τάξη υπάρχει ένα μαθητής από την Κίνα ο οποίος δεν γνωρίζει καθόλου Ελληνικά, αφού ήρθε στην Ελλάδα πριν από 2 μήνες. Οι υπόλοιποι μαθητές της τάξης δέχτηκαν με μεγάλο ενθουσιασμό τον καινούριο συμμαθητή τους και προσπαθούν καθημερινά να τον βοηθήσουν να ενταχθεί στο σχολικό του περιβάλλον, με οδηγίες και κατευθύνσεις από την εκπαιδευτικό της τάξης. Ο μαθητής ακολουθεί εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας ταχείας εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας.

Ακόμα, υπάρχουν μαθητές δεύτερης γενιάς από την Αλβανία και ένας μαθητής από μικτό γάμο από τη Ρουμανία. Όλοι τους μιλούν πολύ καλά ελληνικά και εκφράζονται χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα στο γραπτό τους λόγο. Τέλος, υπάρχει κι ένας μαθητής με σύνδρομο Asperger.

Οι σχέσεις των μαθητών είναι πολύ καλές και τα παιδιά συνεργάζονται αρμονικά, τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και εκτός σχολείου. Έχουν δημιουργηθεί φιλικές σχέσεις μεταξύ των περισσότερων οικογενειών και σε ένα μεγάλο βαθμό έχουν ενταχθεί στην τοπική κοινωνία.

Εκπαιδευτικοί : Αντωνίου Ελένη – Τάξη ΣΤ΄, Πιπερίδης Πέτρος – Τάξη Ε΄

Μουσείο: Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» – Ελληνικό Ιωαννίνων

Για το πρόγραμμά μας επιλέχθηκε το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης», που στεγάζεται σε παλιό σχολικό κτήριο στο χωριό Ελληνικό του Νομού Ιωαννίνων, στο οποίο είχε φοιτήσει ο καλλιτέχνης ως παιδί.

Ο γλύπτης Θεόδωρος Παπαγιάννης, όπως και οι περισσότεροι καλλιτέχνες, εμπνέεται από τα βιώματά του και συχνά τα εκφράζει εικαστικά μέσα από την καλλιτεχνική του παραγωγή. Τα θέματα που επιλέγει προέρχονται από τη ζωή στην ύπαιθρο, από την ελληνική ιστορία, από την πολιτιστική παράδοση και τη

διατήρησή της. Συχνά δίνει μνημειακό μέγεθος σε απλά καθημερινά εργαλεία – ρόκα, αδράχτι, γάστρα κ.α.– για να τονίσει με αυτόν τον τρόπο τη σημασία τους για την καθημερινή ζωή και την επιβίωση, κυρίως στο παρελθόν. Ακόμη, ασχολείται με το ζήτημα της μετανάστευσης και τις προεκτάσεις του, όπως ο μετανάστης που μετέπειτα γίνεται ευεργέτης του τόπου του.

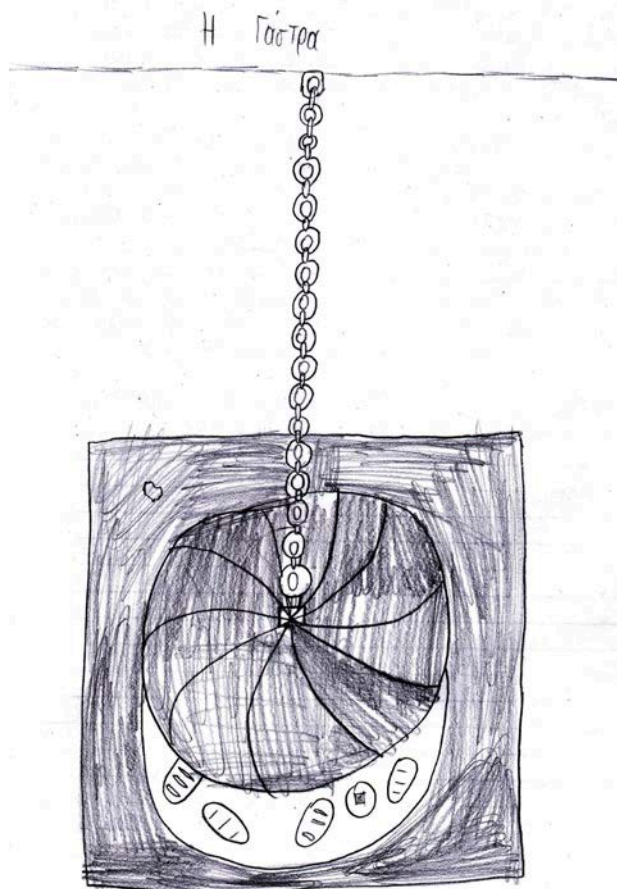
Ένα από τα θέματα που απασχολούν έντονα τον καλλιτέχνη είναι η πολιτιστική κληρονομιά και η διατήρησή της, θέμα που αναδεικνύεται μέσα από το σύνολο των έργων με τίτλο «Τα φαντάσματά μου». Πρόκειται για υπερφυσικές κατασκευές μορφών που έχουν ως βασικό υλικό τα αποκαΐδια του Πολυτεχνείου (ξύλα, εξαρτήματα, μέταλλα κ.α.) από τις καταστροφές που έγιναν εκεί το 1993 κατά τη διάρκεια της επετείου. Ο καλλιτέχνης, φοιτητής παλαιότερα και καθηγητής τότε στη Σχολή Καλών Τεχνών στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο, συγκλονισμένος από την καταστροφή και τη λεηλασία κάποιων αγνώστων, μάζεψε ό,τι μπόρεσε μετά τα γεγονότα και χρησιμοποίησε τα υλικά αυτά για να δημιουργήσει «τα φαντάσματά του». Μάλιστα, τα πρώτα έργα που προέκυψαν στήθηκαν από τον καλλιτέχνη για σύντομο χρονικό διάστημα μπροστά στο Πολυτεχνείο ως μια σιωπηλή διαμαρτυρία στο ζήτημα της καταστροφής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Το μουσείο περιλαμβάνει διάφορες θεματικές ενότητες:

- Στην πρώτη ενότητα ο επισκέπτης μπορεί να δει εκθέματα από τη διαδικασία παραγωγής του ψωμιού στην παραδοσιακή ηπειρώτικη κοινωνία.
- Στη δεύτερη ενότητα ο επισκέπτης μπορεί να δει εκθέματα που μιλούν για τον ξενιτεμένο και τους Ηπειρώτες ευεργέτες.
- Στην τρίτη ενότητα τα εκθέματα μιλούν για τους πνευματικούς ανθρώπους της Ηπείρου και για τη συνεισφορά τους στην πνευματική άνθηση που δημιουργήθηκε τη δύσκολη περίοδο της τουρκοκρατίας.
- Στην τέταρτη ενότητα ο επισκέπτης μπορεί να δει μια σχολική τάξη με τους μαθητές, τα παλαιά θρανία, το δάσκαλο και τα υλικά που χρησιμοποιούσαν μαθητές και δάσκαλοι σε παλαιότερες εποχές.
- Στην πέμπτη ενότητα τα εκθέματα μιλούν για τον κτηνοτρόφο και τον γεωργό, τον ξωμάχο του χωριού και για την ηπειρώτισσα γυναίκα της υπαίθρου.
- Τέλος, μια σημαντική ενότητα του μουσείου είναι «Τα φαντάσματα».

Εκθέματα που έγιναν αντικείμενα διαπραγμάτευσης:

- Προτομές Γιάννη Παππά, Νικόλαου Μαντελόπουλου, Γεώργιου Χατζηκώστα, Αθανάσιου Ψαλίδα.
- Γλυπτό σε φυσικό μέγεθος: «Ο μετανάστης».
- Γλυπτά σε υπερφυσικό μέγεθος: «Φαντάσματα», «Ο βολόσουρας», «Ρόκα και αδράχτι», «Η γάστρα», «Οι ευεργέτες».
- Γλυπτά σε μικρογραφίες: «Η ηπειρώτισσα μάνα», Σκηνές καθημερινής ζωής από την Ήπειρο: «Το αλώνισμα», «Το μοιρολόι», «Το τάισμα των ζώων», «Το άρμεγμα των ζώων στη στρούγκα», «Η βρύση του χωριού», «Το όργωμα», «Η βοσκή των ζώων», «Το μαντρί», «Ο αποχαιρετισμός».
- Εγκατάσταση: Γλυπτή αναπαράσταση σχολικής τάξης του παρελθόντος σε φυσικό μέγεθος.
- Έργα Τέχνης της Γης (Land art) του Θόδωρου Παπαγιάννη και άλλων καλλιτεχνών που βρίσκονται κατά μήκος της διαδρομής Ελληνικό-Μοναστήρι της Τσούκας.

«Η γάστρα», ζωγραφιά μαθητή μετά την επίσκεψη στο Μουσείο Θεόδωρου Παπαγιάννη

Διαπολιτισμική δυναμική που διακρίνεται στα συγκεκριμένα αντικείμενα:

Το Μουσείο Παπαγιάννη, με τις ιδιαίτερες θεματικές του ενότητες, προσφέρεται για δράσεις διαπολιτισμικού περιεχομένου. Η εικόνα του μετανάστη με τη βαλίτσα και το σκυθρωπό πρόσωπο και οι προτομές των ευεργετών οι οποίοι σε δύσκολες εποχές άφησαν την πατρίδα για να δημιουργήσουν σε ξένους τόπους είναι θεματικές που μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για συζήτηση, ανταλλαγή ιδεών και δράσεις με τους μαθητές.

Επίσης, οι ενότητες που αναφέρονται στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων και στη ζωή της Ηπειρώτισσας γυναίκας μπορούν να αποτελέσουν πεδία συζήτησης και ανταλλαγής απόψεων τόσο με τους γηγενείς όσο και με τους αλλοδαπούς μαθητές.

Όνομα μουσειοπαιδαγωγών ή άλλων προσώπων του μουσείου: Ελισσάβητ Μυρογιάννη-υπεύθυνη υποδράσης 9.5, Δώρα Σεϊτανίδου-επιστημονική συνεργάτιδα υποδράσης 9.5, Αντριάνα Γιαννούλη και Αθηνά Γιαννούλα – φιλόλογοι-συνεργάτιδες του μουσείου.

Στόχοι

Γνωστικοί στόχοι

Με τις δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο επιδιώκεται οι μαθητές:

- να κατανοήσουν την έννοια «μουσείο», το θεσμό και τη χρησιμότητά του, τα αντικείμενα-εκθέματα και τα είδη τους, τα επαγγέλματα που σχετίζονται με το μουσείο,
- να γνωρίσουν το έργο του Θεόδωρου Παπαγιάννη, σημαντικού γλύπτη της περιοχής, και το μουσείο που αυτός έχει δημιουργήσει,
- να εξοικειωθούν με το συγκεκριμένο μουσείο, την ιστορία του, το περιεχόμενο των συλλογών του,
- να εξασκήσουν την παρατηρητικότητά τους,
- να γνωρίσουν τα βασικά υλικά της γλυπτικής,
- να ανακαλύψουν και να μελετήσουν τα εκθέματα με παιγνιώδη τρόπο και κριτική ματιά,
- να γνωρίσουν κάποιες από τις βασικές εργασίες των ανθρώπων στην Ήπειρο των αρχών του 20^{ου} αιώνα, τις δραστηριότητές τους, τις ασχολίες τους, τα προϊόντα που παράγαν,

- να κατανοήσουν τη σημασία εργαλείων και τεχνικών για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων στην Ήπειρο των αρχών του 20^{ου} αιώνα,
- να ανατρέξουν σε προσωπικές εμπειρίες, δικές τους ή του περίγυρου, σχετικές με τη μετανάστευση ώστε να κατανοήσουν κάποιες πτυχές του φαινομένου άλλοτε και τώρα,
- να αναγνωρίσουν το ρόλο της γυναίκας στην Ήπειρο των αρχών του 20^{ου} αιώνα,
- να συγκρίνουν τη σχολική ζωή του χθες και του σήμερα,
- να κατανοήσουν τη σημασία της διατήρησης τη πολιτιστικής κληρονομιάς,
- να συνδέσουν κάποια ιδρύματα του τόπου τους με λόγιους και ευεργέτες της Ηπείρου και το έργο τους, π.χ. Νοσοκομείο «Γεωργίου Χατζηκώστα»,
- να αξιοποιήσουν τις Νέες Τεχνολογίες για να γνωρίσουν και άλλα μουσεία του κόσμου.

Συναισθηματικοί

Με τις δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο επιδιώκεται οι μαθητές:

- να διασκεδάσουν,
- να προβληματιστούν,
- να συγκινηθούν,
- να αναπτύξουν τη φαντασία τους και την ευαισθησία τους απέναντι στην τέχνη.

Κιναισθητικοί

Με τις δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο επιδιώκεται οι μαθητές:

- να εκφραστούν με θεατρικό τρόπο,
- να εκφραστούν εικαστικά με τη χρήση φυσικών υλικών,
- να οξύνουν τις αισθήσεις τους ερχόμενοι σε επαφή με τη φύση και τα υλικά της,
- να δουν, να αγγίξουν και να δουλέψουν υλικά που ένας καλλιτέχνης μπορεί να χρησιμοποιήσει για να εκφραστεί μέσω της τέχνης του.

Παιδαγωγικοί

Με τις δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο επιδιώκεται οι μαθητές:

- να λειτουργούν ως ομάδα και να συνεργάζονται αρμονικά,
- να εξασκήσουν δεξιότητες παρουσίασης μπροστά σε κοινό,

- να σέβονται και να αποδέχονται τη διαφορετικότητα των άλλων,
- να διαμορφώσουν κώδικα συμπεριφοράς στο μουσείο.

Στόχοι με διαπολιτισμική διάσταση:

Με τις δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο επιδιώκεται οι μαθητές:

- να συζητήσουν και να ανταλλάξουν πληροφορίες με συμμαθητές τους αλλοδαπούς και παλιννοστούντες για τις πατρίδες τους, τη ζωή τους εκεί, τους λόγους που μετανάστευσαν,
- να καταθέσουν τις δικές τους εμπειρίες,
- να αποκτήσουν ενσυναίσθηση και να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στον «ξένο» με τον οποίο συνυπάρχουν τόσο στο σχολείο όσο και στη γειτονιά.

Μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, βιωματική μάθηση, ανακαλυπτική μάθηση, ανάπτυξη κριτικής σκέψης, ενσυναίσθηση, χρήση Νέων Τεχνολογιών.

Σύνδεση με Πρόγραμμα Σπουδών

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι απόλυτα συμβατό με το σχολικό Πρόγραμμα Σπουδών, αφού ο κεντρικός άξονάς του αφορά στη δημιουργία γραπτού λόγου, στη διαμόρφωση στάσεων και συστήματος αξιών με την καλλιέργεια της ευαισθησίας, στην ανάπτυξη της φαντασίας, στην αισθητική καλλιέργεια, στην ευαισθητοποίηση απέναντι σε κοινωνικά προβλήματα όπως η μετανάστευση, και στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.

Δράσεις

1. Παρακολούθηση της ημερίδας της υποδράσης 9.5 «Σχολικές επισκέψεις σε μουσεία στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης» στη Θεσσαλονίκη, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, 01-12-2013. Κατά τη διάρκεια της ημερίδας έγινε η γνωριμία του εκπαιδευτικού που ήταν παρών, κυρίου Πέτρου Πιπερίδη, με την υπεύθυνη της υποδράσης κυρία Μυρογιάννη και τη συνεργάτιδα κυρία Σεϊτανίδου, οι οποίες ανέλαβαν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος για το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης».

2. Επίσκεψη των εκπαιδευτικών στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» και ξενάγησή τους στα εκθέματα από τις συνεργάτιδες του μουσείου. Συγκέντρωση υλικού από τη βιβλιοθήκη του μουσείου. Ορισμός επίσκεψης μαθητικών ομάδων στις 2 Απριλίου 2014.

3. Τηλεφωνικές επικοινωνίες μεταξύ των εκπαιδευτικών και των συνεργατών της υποδράσης 9.5. Τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ των συνεργατών της υποδράσης και των υπεύθυνων του μουσείου. Τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ των συνεργατών της υποδράσης και της δασκάλας του δημοτικού σχολείου Ελληνικού, κας Βασιλάρη. Το δημοτικό σχολείο Ελληνικού, μονοθέσιο με 12 μαθητές, συστεγάζεται με το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» στο κτίριο του παλιού δημοτικού του χωριού. Κρίθηκε, λοιπόν, σκόπιμο να συμμετάσχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και οι εν λόγω μαθητές.

4. Δράσεις στο σχολείο πριν την επίσκεψη στο μουσείο:

A. Ως *αφόρμηση* για το πρόγραμμα χρησιμοποιήθηκε το σχετικό κεφάλαιο από το βιβλίο της Γλώσσας της ΣΤ΄ Τάξης με τίτλο «Μουσεία». Τα παιδιά διδάχτηκαν τι είναι ένα μουσείο, ποια η χρησιμότητά του, τα είδη των μουσείων και το σχετικό με τα μουσεία λεξιλόγιο.

Με τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου «ξεναγήθηκαν» εικονικά στο Μουσείο της Ακρόπολης (<http://virtualacropolismuseum.wikispaces.com>), στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (<http://www.mmca.org.gr>) και στην Capella Sistina (http://www.vatican.va/various/cappelle/sistina_vr/index.html). Μιλήσαμε, επίσης, με αφορμή το Ειδικό Σχολείο Τυφλών, το οποίο συστεγάζεται με το σχολείο μας, για τα Μουσεία Αφής, που απευθύνονται σε άτομα με προβλήματα όρασης.

Δόθηκε φύλλο εργασίας στα παιδιά με το λεξιλόγιο και τα επαγγέλματα που σχετίζονται με τα μουσεία και δούλεψαν σε ομάδες προκειμένου με τη βοήθεια λεξικού και υπολογιστή να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας. Επίσης, δόθηκε φύλλο εργασίας στα παιδιά με τίτλο «*Τι προσέχουμε όταν επισκεπτόμαστε ένα μουσείο;*», προκειμένου να συντάξουν ένα κείμενο με οδηγίες για τον καλό επισκέπτη ενός μουσείου.

B. *Επίσκεψη σε έκθεση Βυζαντινών εικόνων Κρητών ζωγράφων, στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων.*

Η επίσκεψη αυτή προγραμματίστηκε στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών για την επίσκεψη στο Μουσείο Παπαγιάννη. Οι μαθητές προσπάθησαν να

εφαρμόσουν τους κανόνες του καλού επισκέπτη ενός μουσείου και εργάστηκαν ομαδικά.

Στη συνέχεια κατέγραψαν με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών τα είδη των μουσείων της πόλης των Ιωαννίνων.

Γ. Γνωριμία με την τέχνη της γλυπτικής, τα υλικά και τα εργαλεία των γλυπτών.

Και αυτή η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών για την επίσκεψή τους στο Μουσείο Παπαγιάννη. Οι μαθητές, με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών, αναζήτησαν πληροφορίες ανά ομάδες για την τέχνη της γλυπτικής, για τα υλικά και τα εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας γλύπτης και, τέλος, αναζήτησαν στο διαδίκτυο διάσημα εκθέματα γλυπτικής τέχνης κλασικής και σύγχρονης.

Δ. Γνωρίζω το δημιουργό Θεόδωρο Παπαγιάννη

Οι μαθητές αναζήτησαν πληροφορίες και έφτιαξαν ένα βιογραφικό του γλύπτη Θεόδωρου Παπαγιάννη, μιλήσαμε για το έργο του, για τη δημιουργία του μουσείου, για την επιλογή του χώρου, για τη συνεισφορά του στην πολιτιστική ζωή της πόλης των Ιωαννίνων και για τη συνεισφορά του στην τέχνη.

Ε. Ο μετανάστης

Με αφορμή φωτογραφία από το έργο του Παπαγιάννη «Ο Μετανάστης», το οποίο εκτίθεται στο μουσείο, υλοποιήθηκαν δράσεις σχετικές με τη μετανάστευση στο παρελθόν και στο παρόν. Μιλήσαμε για τους μετανάστες Ηπειρώτες και τους λόγους που τους ώθησαν σε νέες πατρίδες, μιλήσαμε για τους Ηπειρώτες λόγιους και την προσφορά τους στην πνευματική ζωή της Ελλάδας τα σκοτεινά χρόνια της τουρκοκρατίας, γνωρίσαμε τους Ηπειρώτες ευεργέτες που διέπρεψαν στο εξωτερικό και δεν ξέχασαν την πατρίδα τους αλλά και τις ιδιαίτερες πατρίδες τους.

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τα παιδιά με μεταναστευτικό παρελθόν (γηγενή και αλλοδαπά ή παλινοστούντα) να καταγράψουν μαρτυρίες, θύμησες και συναισθήματα των γονιών τους ή των παππούδων τους από τα πρώτα χρόνια της μετανάστευσής τους. Ανακαλύψαμε ότι, εκτός από τους αλλοδαπούς και παλινοστούντες μαθητές και οι περισσότεροι από τους γηγενείς μαθητές έχουν μεταναστευτικό παρελθόν ή παρόν.

Συγκρίναμε τους λόγους και τις αιτίες που ωθούσαν τους ανθρώπους στη μετανάστευση παλιότερα αλλά και στο παρόν, βρήκαμε ομοιότητες και διαφορές. Ακούσαμε τραγούδια της ξενιτιάς από την Ελλάδα αλλά και από τη Βόρειο Ήπειρο.

5. Επίσκεψη της υπεύθυνης και της συνεργάτιδας της υποδράσης 9.5 στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» την 1^η Απριλίου 2014, ώστε να γίνει η τελική προετοιμασία για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Συγκεκριμένα, τοποθετήθηκαν μπροστά στα επιλεγμένα έργα οι χρωματιστές καρτέλες-φύλλα εργασίας που επρόκειτο να χρησιμοποιήσουν την επόμενη μέρα οι μαθητές. Κάθε χρωματιστή καρτέλα αντιστοιχούσε σε μία ομάδα μαθητών και πραγματευόταν ένα διαφορετικό θέμα (βλ. εκπαιδευτικό υλικό). Συνολικά, σχεδιάστηκαν εννέα (9) φύλλα εργασίας για τις εννέα (9) ομάδες μαθητών. Κάθε φύλλο εργασίας τυπώθηκε σε διαφορετικό χρώμα, το οποίο αντιστοιχούσε στο χρώμα της κάθε ομάδας.

Κατά την επίσκεψη αυτή, έγινε και η γνωριμία με τη δασκάλα του Ελληνικού Ιωαννίνων, κυρία Βασιλάρη, καθώς και με τους μαθητές της, ώστε να ενημερωθούν και δια ζώσης για την επίσκεψη της επόμενης μέρας. Επίσης, οι δύο συνεργάτιδες της υποδράσης 9.5 ακολούθησαν τη διαδρομή από το Ελληνικό προς το Μοναστήρι της Τσούκας για να δουν από κοντά τα γλυπτά Land art του Θόδωρου Παπαγιάννη και άλλων γλυπτών και να επιλέξουν το σημείο όπου θα γινόταν η τελική δραστηριότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Τέλος, επισκέφτηκαν το μοναστήρι της Τσούκας, όπου ξεναγήθηκαν σύντομα στους χώρους και την ιστορία του μοναστηριού από τον πατέρα Αθανάσιο και προμηθεύτηκαν ένα ειδικό κερύ μεγαλού μήκους (περίζωμα) που χρησιμοποιούν οι πιστοί για να κάνουν τάμα περιτυλίγοντας εξωτερικά την εκκλησία με αυτό. Το κερύ αποκτήθηκε με σκοπό να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές την επομένη μέρα, όπως και έγινε.

6. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» στις 2 Απριλίου 2014.

1^η φάση: Θεατρικό παιχνίδι «Ο γλύπτης» στον προαύλιο χώρο του μουσείου, όπου υπάρχουν γλυπτά μεγάλου μεγέθους και διάφορων υλικών και θεμάτων. Κάποια από τα γλυπτά αυτά είναι του Θόδωρου Παπαγιάννη, αλλά τα περισσότερα ανήκουν σε άλλους γλύπτες που τα δημιούργησαν στη διάρκεια των συμποσίων γλυπτικής που διοργανώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα ο Θόδωρος Παπαγιάννης στο Ελληνικό. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες παίζουν τους γλύπτες και τα υλικά. Εντός κάθε ομάδας δημιουργούνται ζεύγη μαθητών και αναλαμβάνουν εναλλάξ το ρόλο του γλύπτη και του υλικού αντίστοιχα. Δίνεται στους μαθητές ένα θέμα, π.χ. ένα συναίσθημα, το οποίο πρέπει να εκφράσουν στο «γλυπτό» τους-σώμα του συμμαθητή τους. Ο κάθε γλύπτης επεξεργάζεται το υλικό του και προσπαθεί να φτιάξει ένα γλυπτό που εκφράζει το θέμα που του δόθηκε. Τα υλικά που προτάθηκαν στους μαθητές ήταν το ξύλο, ο πηλός, το μέταλλο και η πέτρα. Οι μαθητές που ανέλαβαν να είναι τα υλικά έπρεπε να αντιδρούν με βάση τις ιδιότητες

του υλικού τους, π.χ. ο πηλός είναι μαλακό υλικό κι έτσι ο μαθητής έπρεπε να είναι εύπλαστος στα χέρια του γλύπτη συμμαθητή του. Για να βοηθηθούν οι μαθητές, η υπεύθυνη και η συνεργάτιδα του προγράμματος έκαναν μία μικρή επίδειξη του παιχνιδιού πριν ξεκινήσει, ενώ είχαν φέρει μαζί τους κάποια υλικά, όπως μέταλλο, πηλό, ξύλο και πέτρα, ώστε να τα πιάσουν οι μαθητές και να αντιληφθούν καλύτερα τις ιδιότητές τους.

Το παιχνίδι ενθουσίασε τους μαθητές που συνεργάστηκαν πολύ καλά, διασκέδασαν και προετοιμάστηκαν για την ομαδική εργασία που θα ακολουθούσε εντός του μουσείου.

Ο γλύπτης, θεατρικό παιχνίδι στην αυλή του μουσείου

2^η φάση: Εργασία σε ομάδες εντός του μουσείου.

Οι μαθητές παρέμειναν σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα δόθηκε ένα χρώμα που αντιστοιχούσε στα χρώματα των καρτελών-φύλλων εργασίας που βρίσκονταν ήδη εντός μουσείου. Παρά τον αρχικό σχεδιασμό για εννέα ομάδες τελικά δημιουργήθηκαν οχτώ. Σε κάθε ομάδα, που συνοδευόταν από έναν ενήλικο, ανατέθηκε να βρει την καρτέλα της εντός του μουσείου και να ολοκληρώσει τις δραστηριότητες που υπήρχαν σε αυτήν. Επιπλέον, οι μαθητές πληροφορήθηκαν ότι στο τέλος της εργασίας τους θα παρουσίαζαν στις υπόλοιπες ομάδες τα αποτελέσματά της. Η οδηγία που δόθηκε στους ενήλικες συνοδούς ήταν να μην παρεμβαίνουν στην εργασία της ομάδας παρά μόνο αν το έκριναν απαραίτητο. Τα θέματα που είχαν να διαπραγματευτούν οι ομάδες ήταν:

- Ο βολόσουρας (Η δοκάννα)
- Η γάστρα (Ο φούρνος)
- Σκηνές καθημερινής ζωής από την παλιά Ήπειρο
- Ο μετανάστης
- Το σχολείο
- Η γυναίκα

- Φαντάσματα
- Λόγιοι και ευεργέτες της Ηπείρου
- Μορφές τέχνης - Θέματα έμπνευσης καλλιτέχνη (που τελικά δεν έγινε από καμία ομάδα)

Κάποιες από τις ομάδες είχαν να διαπραγματευτούν παραπάνω από ένα έργα που σχετίζονταν, βέβαια, με το θέμα τους. Έτσι, έπρεπε να ψάξουν εντός του μουσείου να βρουν και μία δεύτερη καρτέλα του ίδιου χρώματος ώστε να ολοκληρώσουν την εργασία τους. Όλες οι ομάδες ολοκλήρωσαν εγκαίρως τις δραστηριότητες των καρτελών τους και παρουσίασαν με μεγάλη επιτυχία τα αποτελέσματα της έρευνάς τους προς τις υπόλοιπες ομάδες. Αναλόγως του θέματος, υπήρχαν διαφορετικές δραστηριότητες για κάθε ομάδα. Έτσι, κάποια ομάδα έγραψε και παρουσίασε μία ιστορία, κάποια άλλη ετοίμασε μία σύντομη θεατρική σκηνή χρησιμοποιώντας εκφράσεις με το ψωμί, άλλη ζωγράφισε τα περιεχόμενα της βαλίτσας του μετανάστη, ενώ ο κινέζος μαθητής ζωγράφισε πάνω σε χάρτη και παρουσίασε τη διαδρομή της οικογένειάς του από την Κίνα προς την Ελλάδα. Ο ίδιος μαθητής ζωγράφισε το κινητό του ως το πιο σημαντικό αντικείμενο που θα περιείχε η βαλίτσα. Μάλιστα, σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ήταν εμφανής ο στενός δεσμός με το κινητό του με το οποίο φωτογράφιζε συνεχώς. Ακόμη, υπήρξαν ομάδες που παρουσίασαν τη σημασία των εργαλείων για την αγροτική ζωή και κατ' επέκταση για την επιβίωση, τη σημασία της διατήρησης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τις ομοιότητες και τις διαφορές της σχολικής ζωής στο παρελθόν και σήμερα, τους ρόλους της γυναίκας στο χθες και στο σήμερα και τον ρόλο των λόγιων και των ευεργετών στην Ήπειρο και αλλού.

Ομαδική εργασία στο μουσείο

Μαθητές του τότε και του τώρα

Η βαλίτσα του μετανάστη

Παρουσίαση εργασιών στο μουσείο

3^η φάση: Δημιουργία έργων Land art (τέχνη της γης).
Μετά την ολοκλήρωση της ομαδικής εργασίας εντός μουσείου, οι μαθητές του 9^{ου} Διαπολιτισμικού Δημοτικού Ιωαννίνων και του Δημοτικού σχολείου Ελληνικού Ιωαννίνων επιβιβάστηκαν στο λεωφορείο που είχε μεταφέρει τους πρώτους στο Ελληνικό. Το λεωφορείο κινήθηκε στη διαδρομή από το Ελληνικό προς το

Μοναστήρι της Τσούκας, όπου ο Θεόδωρος Παπαγιάννης και άλλοι γλύπτες από τα συμπόσια γλυπτικής έχουν δημιουργήσει με φυσικά υλικά και σε υπερφυσικό μέγεθος γλυπτά και τα έχουν τοποθετήσει σε διάφορα σημεία στο φυσικό περιβάλλον. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δουν πολλά από τα γλυπτά αυτά μέσα από το λεωφορείο.

Σε συγκεκριμένο σημείο που είχε επιλεγεί την προηγούμενη ημέρα από την υπεύθυνη και τη συνεργάτιδα της δράσης 9.5, οι μαθητές αποβιβάστηκαν και παρατήρησαν από κοντά ένα έργο του Θεόδωρου Παπαγιάννη που αναπαριστά ένα βοσκό με το κοπάδι του. Πρόκειται για έργο που έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά με πέτρες μεγάλου μεγέθους που ο καλλιτέχνης βρήκε στην περιοχή, τις μετακίνησε και τις τοποθέτησε έτσι, ώστε να μοιάζουν με βοσκό και κοπάδι. Αμέσως μετά, οι μαθητές οδηγήθηκαν σε παρακείμενο λιβάδι και τους δόθηκε η οδηγία να μαζέψουν υλικά από την γύρω περιοχή και να φτιάξουν, πάλι σε ομάδες, τα δικά τους Land art γλυπτά. Επιπλέον, τους δόθηκε πηλός, μάλλινες κλωστές διαφόρων χρωμάτων και το κερύ μεγάλου μήκους από το μοναστήρι της Τσούκας.

Αυτό που ακολούθησε έδωσε πραγματικά μεγάλη χαρά σε όλους τους συμμετέχοντες, δασκάλους, μαθητές και συνεργάτιδες της υποδράσης 9.5. Όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες με μεγάλο ενθουσιασμό μετέφεραν υλικά, συχνά ογκώδη, έτρεχαν τριγύρω ψάχνοντας, ρωτούσαν, ζητούσαν υλικά από τους συμμαθητές τους των άλλων ομάδων. Ιδιαίτερο ζήλο επέδειξε ο κινέζος μαθητής που, ενώ σε όλες τις προηγούμενες δραστηριότητες ήταν αρκετά συγκρατημένος λόγω του ότι δεν γνωρίζει ακόμη την ελληνική γλώσσα, σε αυτή την δραστηριότητα πραγματικά έλαμψε από χαρά, συνεργάστηκε, έτρεχε συνεχώς μεταφέροντας υλικά για την ομάδα του και έδειξε πραγματικά να υπερβαίνει τα όποια εμπόδια.

Ομαδικές δημιουργίες έργων land art

Ομαδικές δημιουργίες έργων land art

Η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε με πλήθος φωτογραφιών, ερωτήσεων από τους μαθητές για το αν θα παραμείνουν τα έργα τους εκεί και θετικών σχολίων για την ημέρα που πέρασε. Τέλος, οι δάσκαλοι και οι μαθητές επιβιβάστηκαν στο λεωφορείο, αποχαιρέτησαν τις συνεργάτιδες της υποδράσης 9.5 και κατευθύνθηκαν προς το δρόμο της επιστροφής, αφού πρώτα άφησαν και τους μαθητές του Ελληνικού στο σχολείο τους.

Οι μαθησιακοί πόροι που χρησιμοποιήθηκαν είναι φύλλα εργασίας και φυσικά υλικά γλυπτικής. Οι κύριες τεχνικές του εκπαιδευτικού προγράμματος στο μουσείο ήταν το θεατρικό παιχνίδι, η ομαδική εργασία, η παρατήρηση, η μαθητική παρουσίαση και η εικαστική έκφραση.

Τα τελικά έργα land art των μαθητών και μαθητριών

7. Μετά την επίσκεψη στο μουσείο

Μετά την επίσκεψη στο μουσείο, οι μαθητές κατέγραψαν σε σύντομο κείμενο τις εντυπώσεις τους, τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους. Στη συνέχεια, οι

μαθητές της ΣΤ τάξης δημιούργησαν μικρά κόμιξ με θέμα την επίσκεψη στο μουσείο, ενώ οι μαθητές της Ε τάξης ζωγράρισαν τα εκθέματα που τους εντυπωσίασαν περισσότερο.

Τα κόμικς που δημιούργησαν τα παιδιά μετά την επίσκεψη στο μουσείο

Το πρόγραμμα διήρκεσε από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο του 2014

Αξιολόγηση

Αξιολόγηση από τους εκπαιδευτικούς

Οι όποιες δυσκολίες προέκυψαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος λύθηκαν άμεσα και αποτελεσματικά, χάρη στην καλή συνεργασία και στη μεγάλη προθυμία των δύο υπευθύνων του προγράμματος. Το όφελος από την εφαρμογή του προγράμματος υπήρξε σημαντικό για μας τους εκπαιδευτικούς, διότι αποκομίσαμε σημαντικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας πραγματικά δημιουργικής και ευχάριστης επίσκεψης σε ένα μουσείο, με τέτοιο τρόπο ώστε οι μαθητές να μη βαρεθούν αλλά να ανακαλύψουν βιωματικά τα εκθέματα του μουσείου. Παράλληλα, μάθαμε πώς μπορούν να αξιοποιηθούν τα εκθέματα και οι θεματικές ενότητες ενός μουσείου σε μια διαθεματική, δημιουργική διδασκαλία, που στόχο θα έχει την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών, την ευχάριστη ανακαλυπτική μάθηση και την ευαισθητοποίησή τους απέναντι στην τέχνη και τον καλλιτέχνη.

Θεωρούμε ότι και το όφελος των μαθητών υπήρξε μεγάλο. Αυτό φαίνεται στα γραπτά τους κείμενα, όπου κατέγραψαν μετά την επίσκεψη τις εντυπώσεις και τα συναισθήματά τους, στις ζωγραφιές τους και στα κόμιξ που δημιούργησαν.

Αξιολόγηση από τις συνεργάτιδες της υποδράσης 9.5

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Θεόδωρος Παπαγιάννης» στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία. Οι μαθητές συνεργάστηκαν με αρμονία και ευγένεια, ενώ οι παρουσιάσεις υπερέβησαν τις προσδοκίες της υπεύθυνης και της συνεργάτιδας της υποδράσης 9.5. Δεν παρουσιάστηκε καμία ιδιαίτερη δυσκολία. Βεβαίως, σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι οι μαθητές γνώριζαν ήδη να εργάζονται ομαδικά από τη σχολική τους καθημερινότητα και ήταν προετοιμασμένοι για την επίσκεψη στο μουσείο. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται και το γεγονός ότι οι μαθητές έδειχναν ενδιαφέρον για τον κινέζο συμμαθητή τους, του απηύθυναν το λόγο, τον καλούσαν να έρθει μαζί τους και γενικώς προσπαθούσαν να τον εντάξουν στις ομάδες τους και στις δραστηριότητές τους. Ακόμη, ο μαθητής με το σύνδρομο Asperger ήταν ιδιαίτερα λειτουργικός και συμμετείχε ατομικά σε όλες τις δραστηριότητες που του ανατέθηκαν χωρίς κανένα πρόβλημα.

Η επιτυχής πορεία του προγράμματος αποδεικνύεται και από τα λόγια των ίδιων των μαθητών. Ενδεικτικά, κατά τη διάρκεια των μαθητικών γλυπτών έργων της γης αναφέρθηκαν τα εξής: «Δε φεύγω από δω, θα μείνω εδώ ως το απόγευμα», «τελικά περνάμε πολύ ωραία» (από μαθητές που αρχικά ήθελαν να παίξουν ποδόσφαιρο στο γήπεδο που ήταν δίπλα στο λιβάδι της δραστηριότητας Land art), «θα φέρω και τους γονείς μου εδώ», «το μουσείο ήταν τέλειο!».

Μαργαρίτα Οικονομάκη 8-4-2014

Την περασμένη εβδομάδα το σχολείο μας επισκευθήκε το Μουσείο το Θεόδωρου Παπαγιάννη. Η εμπειρία στο Μουσείο ήταν υπέροχη. Η ξενάγηση έγινε με έναν ασπινθη στο οποίο υπήρχε τρύπα. Χωριστήκαμε σε ομάδες και πήγαμε σε ένα έργο απαντήσαμε σε ερωτήσεις. Πήραμε ότι είναι μια πολύ ωραία ιδέα γιατί ενισχύει τη συνεργασία και βοηθάει τα παιδιά να καταλάβουν το έργο μιας ζωής. Επίσης παρατηρήσαμε τα έργα του Παπαγιάννη. Όλα ήταν πολύ ωραία και απ' όλη μας είχαν μερικά ήταν από ανακυκλωμένα υλικά. Υπήρχαν έργα που στην αυλή και μέσα στο Μουσείο. Το αγαπημένο μου έργο ήταν το έργο που ήταν έξω. Εκτός από τα έργα που ήταν στο Μουσείο, υπήρχαν και στην εφοχιά. Αυτή η τέχνη λέγεται land art. Αλλά είδαμε αυτό το είδος της τέχνης, μας αρέσαν να κινούμε και ερείς. Αυτή η ιδέα μου άρεσε πολύ γιατί καταλάβαμε πως γίνεται η τέχνη και όταν τελειωνόταν, το αποτέλεσμα ήταν τέλειο. Η εμπειρία ήταν σέβει και μακάρι όλα τα Μουσεία να λειτουργούσαν έτσι.

Κείμενο μαθήτριας για τις εντυπώσεις μετά την επίσκεψη στο Μουσείο Θεόδωρου Παπαγιάννη